

Monumentnummer*: 524862

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status **rijksmonument**
Inschrijving register* 27 mei 2003
Kadaster deel/nr 82738/104

Woonplaats* **Maarsssen** Gemeente* **Stichtse Vecht** Provincie* **Utrecht**

Kadastrale gemeente* **Maarsssen** Sectie* **K** Kadastraal object* Appartement aanduiding Grondperceel **363**

Omschrijving**

Inleiding

In 1930 lieten de Amsterdamse Gemeentewater-leidingen een nieuw -elektrisch- GEMAAL bouwen dat het stoomgemaal verving.

In 1860 werd een stoomgemaal met SPUI gesticht ter drooglegging van de Bethunepolder. Deze poging tot drooglegging slaagde pas in 1880. het bleek relatief duur de polder droog te houden aangezien de landbouwgronden niet zoveel opbrachten. Een oplossing kwam toen de gemeentewaterleiding van Amsterdam de bemaling overnam met als oogmerk Amsterdam van drinkwater te voorzien. Het nieuwe gemaal is een exponent van interbellum-architectuur en werd ontworpen door de bouwkundig hoofdopzichter van de waterleidingen, de heer Ammerdoffer. Het is opgetrokken op de fundamenten van het oude gemaal. De machines zijn onder andere vervaardigd door Jaffa Utrecht, Smit Slikkeveer en Eisenwerk Wülfel. Sinds 1971 is het gemaal buiten dienst, maar nog wel 'stand by' als hulpgemaal. Bij het gemaal is omstreeks 1930 een dubbele dienstwoning gebouwd met daarin ook een vergaderzaal. Deze is voor de bescherming van ondergeschikt belang.

Omschrijving

Het aan de Machinekade, aan de rand van de Bethunepolder gelegen gemaal is op een rechthoekige plattegrond boven een trasraam met rollaag opgetrokken in rode baksteen en telt één bouwlaag onder een met rode verbeterde Hollandse pannen gedekt zadeldak. Muurdammen en pilasters zijn opgetrokken in grauwe baksteen. Tegen de beide zijgevels (de zuid- en noordgevel) is een éénlaags aanbouw gezet onder plat dak met overstekende houten bakgoot. Vensters en deuren zijn geplaatst onder strek. De vensters zijn deels nog voorzien van de oorspronkelijke stalen ramen en hebben grote afzaten.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

De voorgevel of westgevel is een symmetrisch opgezette topgevel die wordt geflankeerd door hoekpilasters van grauwe baksteen met een bekroning in decoratief metselwerk. In het midden zijn drie verticale smalle vensters gezet tussen licht uitgemetselde muurdammen van grauwe baksteen. De geveltop is voorzien van decoratief metselwerk. De éénlaags aanbouwen bevatten elk twee vensters.

De achterzijde, grenzend aan de Bethunepolder is hoger gelegen dan de polder en heeft een betonnen onderbouw. De achtergevel is identiek aan de voorgevel, met uitzondering van een schoorsteen op de topgevel en een niet oorspronkelijke ijzeren deur met roosters. De linkerzijgevel heeft links grote ijzeren paneeldeuren, in het midden twee kleine vensters met matglas, rechts een niet oorspronkelijke kanteldeur met ernaast een smal venster met ijzeren roeden.

De rechterzijgevel heeft links een dubbele ijzeren paneeldeur, in het midden vier zesruits vensters en geheel rechts een ijzeren paneeldeur.

Het interieur indeling is grotendeels oorspronkelijk en bestaat uit een hoofdvertrek onder zadeldak, de aanbouw aan de zuidzijde en een aantal kleine dienstruimten annex transformatorhuis in de aanbouw aan de noordzijde. Het hoofdvertrek bevat een vacuümpomp, een grote en een kleine centrifugaalpomp en een afsluiter. De wanden zijn van gele, grijze en zwarte geglazuurde steen, de vloeren zijn betegeld. De kap is voorzien van een ijzerconstructie van Polonceau-spanten. Aan de westzijde is een klein kantoortje gemaakt door het aanbrengen van een tussenwand van ijzer en glas. Aan de vaart langs de Machinekade, die uitwatert op de Vecht, zijn twee spuumogelijkheden met terugklapdeuren, opgetrokken in bak- en natuursteen en daterend uit de tijd van het stoomgemaal.

Waardering

Het gemaal met spui zijn van algemeen belang vanwege de architectuurhistorische waarde als gaaf voorbeeld van een gemaal in interbellum-stijl uit de dertiger jaren van de twintigste eeuw, met bijbehorende werkende installatie. Tevens vanwege de cultuurhistorische waarde als uiting van de geschiedenis van de droogmakerij de Bethunepolder en de drinkwatervoorziening van Amsterdam in de negentiende en twintigste eeuw.

Tevens vanwege de ensemblewaarde door de landelijke ligging aan de Machinekade, aan de rand van de Bethunepolder en de samenhang met de bij de Machinekade gelegen, op de Vecht uitwaterende vaart met spuumogelijkheden.

Hoofdcategorie

Boerderijen, molens en bedrijven

Subcategorie

Gemaal (M)

Functie

Gemaal(M3)

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument